

STUDENTIŠKOJI „DEMOKRATIJA“: LAIKAS LIKVIDUOTI STUDENTŲ ATSTOVYBES?

Vytautas VYŠNIAUSKAS
VU filosofijos studentas

Dažną studentą, vos patekusį į universitetą, pasitinka jo akademinį gyvenimą pagerinti ir tinkama linkme nukreipti turinti studentų atstovybė. Tačiau ne vieną studentą ji atgraso nuo pačių pirmų akimirkų: reikšmingi darbai nustumiami į antrą planą, o svarbiausiais dalykais tampa visokie infantilūs žaidimai, pirmakursių žeminimo ir „inicijavimo“ akcijos, užsibaigiančios „krikštynomis“, įvairaus plauko išsidirbinėjimai ir kitos susi-reikšminti padedančios veiklos.

Imitacijos ir butaforija yra neatskiriami tokių veiklų bruožai, kaip ir nūdienėje politikoje, kur pigūs triukai, pagaunantys „žiniasklaidos“ akį ar, priešingai, pačios „žiniasklaidos“ pagimdyti, užgožia reikalingus darbus. Tokios priedangos leidžia paslėpti daugelį asmeniniais interesais grįstų darbėlių, o dažnai net padeda juos daryti visiškai viešai, sukuriant įspūdį, tarytum tai būtų svarbi, niekam jokio įtarimo nekeičianti darbo dalis.

Tie patys procesai, vykstantys politinėje arenoje, atsispindi ir studentų veikloje. Profesinių paslaugų bendrovės EY korupcijos ir sukčiavimo tyrimas atskleidė, kad nepriklausomoje Lietuvoje gimusi karta, palyginti su vyresniąja, kur kas labiau linkusi į korupciją, jei tik tai naudinga karjerai: 1 iš 4 šios kartos atstovų pateisina kyšius, o vyresniojoje kartoje tai pateisina tik 1 iš 10. Taigi „senąją nomenklaturą“ kritikuojanti ir jos vieton pretenduojanti karta yra net 2,5 karto labiau linkusi į korupciją. Garsiai šūkaujant apie skaidrią politiką ir jaunąją kartą, iš tiesų tik drumzlinama esama padėtis. Nenuostabu, kad demokratijos būklė tolydžio prastėja, nes net patys jauniausi nuo pirmų prisilietimų prie politikai artimo gyvenimo ima naudotis demokratijos trūkumais, leidžiančiais parazituoti visiems, kurie tik ištroškę galios pozicijose pasiekiamų malonių.

Neatsitiktinai tokio tipo karjerizmas kyla iš jaunatviškų, tarsi iš laiko dvasios ateinančių, savaime suprantamybėmis be didesnės refleksijos tapusių liberalių pažiūrų: juk liberalizuoti galima net ir pačią demokratiją, sykius ją paminant, o įstatymai turi išlaisvinti, bet ne varžyti. Turbūt ne sutapimas ir tai, kad korumpuočiausia partija Lietuvos istorijoje yra būtent Liberalų sąjūdis, kurio rinkėjai daugybę metų mėgavosi per dantį traukdami Darbo partijos ar panašių darinių rinkėjus. Tai bene labiausiai jaunimą traukianti partija - tai puikiai dera ir su keliskart didesniu prielankumu korupcijai. Ne veltui Solonas yra sakęs, kad įstatymas - kaip voratinklis: maži žmonės jame įkliūva, o dideli pereina kiurai jį sudrasę. Kuo labiau žmogus nesival-

Elitos nuotrauka

do ir primityviai liberalizuojasi, tuo plačiau draskosi.

Tai akivaizdu studentų atstovybių atveju. Fakultetų studentų atstovybės, kurios rūpinasi vietiniais reikalais, nuveikia daug naudingų darbų, tačiau centrinės studentų atstovybės vis pademonstruoja jų narių nesivaldymą ir atvirą naudojimąsi tarnybine padėtimi. Nedžiugina ir tai, kad tai ryškiausiai matosi ir geriausiame Lietuvoje - Vilniaus - universitete.

► „Senąją nomenklaturą“ kritikuojanti ir jos vieton pretenduojanti karta yra net 2,5 karto labiau linkusi į korupciją

Pernai Vilniaus universiteto Studentų atstovybė (VU SA) studentų vardu **ėmė remti** „Baltic Pride“ parada, nors tų pačių studentų atsiklausta nebuvo, o birželio įkarštyje, vieniems studentams vis dar laikant egzaminus, o kitiems jau išsivaikščiojus, vos per kelias dienas vis tiek **pavyko surinkti** 400 parašų, kuriais pasisakyta prieš tokią Studentų atstovybės savivalę. Kitu metų laiku parašų skaičius būtų gerokai didesnis.

Šių metų gegužę Seimui priėmus Alkoholio kontrolės įstatymo pataisą, VU SA ir vėl studentų vardu be jų sutikimo **puolė reikšti** griežtą nepritarimą priimtoms pataisoms. Nors akivaizdu, kad tai turėtų daugumos studentų palaikymą, vis tiek nepolitine organizacija, skirta gerinti studentų sąlygas, pirmiausia susijusias su studijomis ir universitetu, prisistatanti atstovybė

neturėtų kištis į su tomis studijomis niekaip nesusijusių politinių sprendimų vertinimą studentų vardu. Juo labiau kad akademinis gyvenimas neturi nieko bendro su alkoholio vartojimu, tad šis klausimas neturėtų būti keliamas ir svarstomas.

Vėl lipama ant to paties grėblio. Susitupėti dar nespėję jaunuoliai VU SA parlamente ir kitur, be abejo, reiškia savo asmeninius interesus ir liberalią agendą, tačiau tai akivaizdžiai pažeidžia studentų ats-

tovavimo principą, kai viskas kurpiama vadovaujantis siauromis pažiūromis ir trumparegiškais asmeniniais interesais, kurie - darskart pabrėžtina - yra nesusiję su studentų akademinio gyvenimu.

Neseniai ir Kauno technologijos universiteto Studentų atstovybė, organizavusi pataikūnišką kontrprotestą protestui - palaikymo akciją jokios prasmės neturinčiai aukštojo mokslo reformos imitacijai, **pasiskelbė** atstovaujanti „visuotinei studentų pozicijai“. Tokiai jų savivalei ir apskritai jų pozicijai prieštaraujantys pasisakymai internete begėdiškai trinami. **Pasiteisinimas:** „Nenorime sukelti diskusijos ir tuščiai leisti laiką.“ Studentų atstovybė, pačių studentų paklausta, ką daranti, atvirai išduoda, kad diskusijos su studentais apie tai, kaip jiems reikėtų atstovauti, yra tik tuščias laiko leidimas.

Nors šiuo atveju klausimas yra toks, kuriuo SA turi teisę ir net pareigą reikšti poziciją, tačiau pastanga tą daryti pasirėmus asmeninėmis motyvacijomis, neatsižvelgiant į visą studentų bendruomenę ir visais būdais slepiant bei neigiant faktą, kad tai nėra jokia visuotinė pozicija, o nepritariančių jai yra ne tiek ir mažai, rodo, kad ta teise ir pareiga reikšti poziciją šiurkščiai piktnaudžiaujama.

Tokią iškreiptą studentų požiūrį palaiko ir Lietuvos studentų sąjunga, kurios **prezidentas skelbia**, kad planuojant pertvarką studentų nuomonė buvo tinkamai išklaudyta. „Žiniasklaida“ savo ruožtu kuria įspūdį, kad prieš vadinamąją reformą protestavo tik asmeninę grėsmę pajutę dėstytojai ir kiti dėl savo darbo vietų susirūpinę darbuotojai, o tuo metu ją palaiko ne kas kitas, bet būtent studentai. Nepaisoma, kad tarp protestuotojų taip pat būta studentų, ir ne tik iš regioninių universitetų, kuriuos tiesiogiai liečia pertvarkos, bet ir dalis Vilniaus universiteto auklėtinių, kaip ir kai kurie šio universiteto dėstytojai.

Tai nedviprasmiškai rodo, kad ne tik centrinės studentų atstovybės yra parazitinės organizacijos, leidžiančios iš paauglystės išeiti dar nespėjusiems vaikams demonstruoti savo galią ir visų studentų vardu grįsti asmeninių poreikių, nesusijusių su tiesioginėmis studentų atstovybės pareigomis ir funkcijomis, tenkinimą. Tai tiesiog chrestomatinis naudojimosi tarnybine padėtimi atvejis. Todėl įmanomi tik du sprendimo būdai - arba griežtos pertvarkos ir demokratizacijos privalo įvykti pačiose atstovybėse ir panašaus pobūdžio studentų organizacijose, arba jos turi būti nedelsiant likviduotos.

Kitu atveju kiekvienas sąmoningas studentas turėtų suprasti, kad tokios atstovybės jam neatstovauja, net jeigu konkrečiu klausimu, kuriuo neretai apskritai neturėtų pasisakyti, ir atstovauja konkretaus žmogaus pozicijai. Studentų atstovybė studentams turi atstovauti kaip studentams, kiek tai susiję su jų studentiniu gyvenimu, o ne kaip atskiriems žmonėms ar piliečiams, kurie už universiteto ribų gali daryti, ką nori, kaip ir SA nariai, kurie to daryti neturi teisės, juo labiau universiteto jiems suteiktų galių vedami.

Demokratijos krizė gilėja dėl jauniausių žmonių, apsikarsčiusių skambiais pokyčių ir naujovių lozungais, visais laikais tebusiais pigiomis ideologemomis, kurios ir vėl pasitelkiamos tvirtinant savo vietą po saule. Šie žmonės turėtų būti tie idealistai, kurie, dar mažai kuo nusivylę, keistų tai, kas juos nuvilia, tačiau situacija yra priešinga - jie patys tampa didžiuliu nusivylimu. Galbūt tai yra didžiausias vadinamosios liberalios demokratijos paradoksas: liberalumas demokratijos atžvilgiu leidžia būti demokratiškam liberaliai, pagal norą arba, Solono žodžiais tariant, tada, kai įstatymo voratinklį suplėšyti sunkiau. Prireikus įdėtos pastangos pasiteisina. Visų mūsų nelaimei.

Parengta pagal *propatria.lt*

IŠSKIRTINIS INTERVIU

Apsilankymas „Spartoje“ griaua stereotipus apie verslą. Pinigai čia uždirbami ramiai, nesiplėšant. Kukliame fabriko vadovo Zenono Janavičiaus kabinete tarsi suinauęs laikas - sovietinis parketas, nemadingi baldai. Kitamet įmonei sukanka 100 metų ir 50 metų, kai Z.Janavičius pravėrė jos duris. O ant stalo puikuoja įspūdinga puokštė. Direktorius šventė 73-įjį gimtadienį ir iš kiekvieno darbuotojo gavo po rožę su palinkėjimu. Bet ar taip daromas šiuolaikinis verslas - be išorinių sėkmės atributų, gimtadienio tortą pjaustant su pavaldiniais, o ne su verslo partneriais?

Jūratė KIELĖ
„Respublikos“ žurnalistė

- „Spartos“ šimtametė istorija - reali ar sugalvota? Ne taip jau retai atsitinka, kad verslas, norėdamas atrodyti solidžiau, susikuria legendą.

- Mums nieko susigalvoti nereikėjo. 1918 metais šioje vietoje tuomet tai buvo Vilniaus pakraštyje - žydų tautybės viltietis Janovas įkūrė dirbtuves „Vilniaus karūna“. Jose rankinėmis mašinomis kojines mezgė vienuolika moterų ir paauglių. Įmonė sėkmingai veikė, plėtėsi. Sovietams užėmus Vilnių, ji buvo nacionalizuota ir 1940-aisiais tapo kojinių gamybos fabriku „Avangardas“. Pavadinimas „Sparta“ - nuo 1945 metų.

1963-aisiais iškilo dabartiniai fabriko pastatai. Tais metais buvo pagaminta 10 milijonų porų kojinių, po dvejų metų - 20 milijonų. Kasmet privalėjome didinti produkcijos kiekį, antraip laukdavo rimti nemalonumai. 1989-aisiais pagaminti 32 milijonai.

- Lietuvai atkūrus Nepriklausomybę prieškarinio savininkai nesikreipė dėl turto grąžinimo?

- Ne. Neiškilo ir jokių anų laikų liudijimų. Dokumentai galėtų būti nebent miesto archyve. Senasis pastatas seniai nugriautas, nebėra ir senųjų mezgimo mašinų.

- Laukinis kapitalizmas nušlavė daugybę Lietuvos pramonės įmonių. Kaip jums pavyko išlikti, neišparceliuoti?

- 1992 metais fabriką sėkmingai privatizavome. Kadangi perkant akcijas investiciniais čekiais penkis procentus sumos reikėjo sumokėti grynais pinigais, skyriau žmonėms premijas. Taip nupirkome 70 procentų akcijų.

Mums pasisekė - nesutrukdė jokie „berniukai“. Daug kas tada nuo jų kentėjo. Aš iškart atleidau žinybinę apsaugą, negalėjau ja pasitikėti. Pasikviečiau buvusį Vilniaus miesto milicijos valdybos viršininką pulkininką Česlovą Beinaravičių, kartu sukūrėme tokią apsaugą, kuri padėjo mums išvengti nusikalstamų grupuočių dėmesio.

Tačiau „Sparta“ turėjo savo silpną vietą. Net 80 procentų kolektyvo sudarė rusakalbiai, fabrikas buvo tam tikra prosovietinės organizacijos „Jedinstvo“ būstinė. Čia labai dažnai lankydavosi jos va-